

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Economische Zaken over de Energieraad die op 4 maart 2014 plaats zal vinden in Brussel.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Hamer

De adjunct-griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Van Bree

Inhoudsopgave

- I **Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
 - Vragen van de leden van de VVD-fractie
 - Vragen van de leden van de PvdA-fractie
 - Vragen van de leden van de SP-fractie
 - Vragen van de leden van de CDA-fractie
 - Vragen van de leden van de GroenLinks-fractie
- II **Antwoord / Reactie van de Minister**
- III **Volledige agenda**

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de stukken op de agenda van dit schriftelijk overleg over de Energieraad van 4 maart a.s. te Brussel. Zij hebben hierbij nog een aantal observaties en vragen.

Tijdens de Energieraad wordt gesproken over het raamwerk voor het klimaat- en energiebeleid 2020–2030, dat in de Kamer ook aan bod komt tijdens het algemeen overleg hierover. De leden van de VVD-fractie onderschrijven de inzet op één centraal CO₂-doel. Zij hebben hier ook altijd voor gepleit. Wat betreft de leden van de VVD-fractie is de 40 procent-reductiedoelstelling dan ook een maximum. Deelt de Minister deze mening? Kan hij zich hiervoor in de Energieraad hard maken? Wat vindt de Minister van het idee het emissiehandelssysteem (ETS) te verbeteren volgens het «oude idee van AKZO», waarbij aan de beste presteerders in de branches 100 procent gratis CO₂-rechten wordt verstrekt, die worden betaald door de slechtste presteerders?

Wat betreft de EU-brede doelstelling voor hernieuwbare energie (van 27 procent) vinden de VVD-fractieleiden dat dit de werking van het ETS niet mag verstoren. Daarom vinden zij het goed dat dit geen verplicht doel is. Zij lezen dat het kabinet dit EU-doel verder uitgewerkt wil zien. Kan de Minister aangeven hoe hij vindt dat dit doel inhoudelijk moet worden uitgewerkt? Hoe ziet het traject daarvoor eruit? Het parlementair onderzoek «Kosten en effecten klimaat- en energiebeleid» uit november 2012 heeft immers uitgewezen dat energiebeleid de duurste vorm van klimaatbeleid is, terwijl het onduidelijk is of het ook helpt.

Deze leden zijn verder van mening dat het klimaatbeleid als voorzorgsmaatregel zoveel mogelijk op mondiaal niveau moet worden gevoerd. Het kabinet moet niet vergeten dat de Nederlandse klimaatambities weliswaar kansen bieden, maar ook veel geld kunnen kosten. Dit zet de concurrentiepositie van het Nederlandse en Europese bedrijfsleven verder onder druk. Wat betreft de leden van de VVD-fractie wordt er sterk ingezet op het verbeteren van die concurrentiepositie. Deelt de Minister deze mening? Hoe vindt hij dat carbon leakage moet worden tegengegaan? Kan hij in Europa inzetten op een verder uitgewerkte visie op het voorkomen van carbon leakage? Welke verschuivingen in werkgelegenheid zullen plaatsvinden als gevolg van dit pakket van klimaat- en energiebeleid? Wat zijn de effecten op de Nederlandse en Europese (maak-)industrie?

De Europese Commissie stelt voor om nationale energieplannen op te stellen en om regionaal overleg te organiseren ter afstemming van beleid. Het kabinet geeft in de reactie op het pakket aan dat het hier positief tegenover staat. Hoe zien die plannen en dit regionaal overleg wat betreft

het kabinet eruit? De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd naar de extra bureaucratie die hiervoor moet worden opgezet. Kan de Minister een toelichting daarop geven? Verder wordt de vraag niet beantwoord wat er gebeurt als de Europese Commissie en een lidstaat het oneens blijven over het energieplan van die lidstaat. Wat zijn opvattingen van de Minister hierover? Hoe moeten eventuele geschillen over de nationale energieplannen worden beslecht?

Volgens het Impact Assessment van de Europese Commissie zijn de kosten van de energietransitie niet veel hoger dan die van het voortzetten van het huidige beleid. De kosten van het energiesysteem zullen naar verwachting de komende tijd stijgen van 12,8 procent van het Europese Unie(EU)-Bruto Nationaal Product (BNP) in 2010, naar ongeveer 14 procent in 2030. Dat lijkt met 1,2 procent EU-BNP inderdaad een kleine stijging procentueel gezien, maar komt in feite neer op vele miljarden euro's. [Nota bene het EU-BNP in 2012 was 25.500 miljard euro volgens Eurostat, dus een toename van 1,2 procent is meer dan 300 miljard euro.] Bovendien is de groei van deze kosten hoger dan de verwachte groei van de Europese economie. Vindt de Minister dit ook een beperkte kostenstijging? Mogen volgens de Minister de kosten voor het energiesysteem harder stijgen dan de groei van de economie? Het kabinet heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) verzocht om de bevindingen van de Europese Commissie uit het impact assessment te vertalen naar de specifieke effecten voor Nederland. Wanneer kan de Kamer deze analyse verwachten? In hoeverre zullen daarbij andere inzichten naar voren komen dan bij het Energieakkoord, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

De Europese Commissie denkt dat een volledig geïntegreerde en concurrerende interne energiemarkt kostenbesparingen kan realiseren van 40 tot 70 miljard euro in 2030. Hoe verhoudt zich deze besparing ten opzichte van de kosten voor de energietransitie, die bijvoorbeeld voor Duitsland 20 miljard euro per jaar zijn? Hoe wordt over de kostenbesparing verslag gedaan? Hoe groot is het besparingsvoordeel voor Nederland ten opzichte van het energieakkoord? Kan de Minister dit toelichten? De Europese Commissie stelt in dit kader voor om subsidies voor doorontwikkelde technieken uit te faseren. Welke technieken zijn volgens de Minister al uitontwikkeld? Op welke termijn zouden de subsidies daarvoor moeten worden uitgefaseerd volgens de Minister? Heeft dit impact op het energieakkoord?

De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd of de Minister met zijn collega's wil kijken in hoeverre hernieuwbare energie kan meedoen in het *merit order*-systeem en elektriciteit moet gaan leveren op basis van een leverplan. Dat zou betekenen dat producenten van hernieuwbare energie moeten plannen wanneer zij welke hoeveelheid elektriciteit leveren, en daarmee verantwoordelijk worden voor de balancerings van het net. In Nederland kennen wij dit systeem, maar in Duitsland bijvoorbeeld niet. Denkt de Minister dat dit kan bijdragen om de energievoorziening efficiënter te maken en plaats te laten vinden tegen lagere kosten?

De Europese Commissie vindt dat lidstaten gezamenlijk moeten optreden om de import van fossiele bronnen te diversifiëren, zowel naar brandstoffen als naar routes. De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd naar de zienswijze van de Minister hierop en ontvangen deze graag.

In het BNC-fiche «overheidsinterventie in de elektriciteitsmarkt» lezen de leden van de VVD-fractie dat de Europese Commissie vindt dat stimulering van hernieuwbare energie moet plaatsvinden op basis van marktprincipes en een tijdelijk karakter dient te hebben. Ook vindt de

Europese Commissie dat stimulering techniekneutraal moet worden vormgegeven. De leden van de VVD-fractie sluiten zich graag aan bij deze opvattingen van de Europese Commissie. Helaas is het zo dat veel lidstaten niet op deze wijze hun stimuleringsregimes hebben vormgegeven. Kan de Minister een overzicht geven van alle lidstaten en hun stimuleringsregimes voor hernieuwbare energie, met daarin kwalificaties of scores voor de mate waarin die stimuleringsregimes techniekneutraal zijn, marktgebaseerd zijn en de relatieve financiële omvang van de stimulering? Vindt de Minister het een idee om de Europese Commissie aan de hand van deze kwalificaties/scores en/of andere criteria lidstaten aan te laten sporen om voortgang te maken met het marktgebaseerd en techniekneutraal maken van hun stimuleringsregimes? Welke sancties zijn er als landen niet kiezen voor een marktbenadering?

De Europese Commissie stelt dat marktwerking moet zorgen voor voldoende investeringen in productiecapaciteit. Alleen als de leveringszekerheid daarmee niet wordt opgelost kan volgens de Europese Commissie gedacht worden aan het instellen van bijvoorbeeld een marktbreed capaciteitsmechanisme dat technologieneutraal is en ingetrokken kan worden als het capaciteitsprobleem verdwijnt. Ook de Minister wijst op verdere marktverstoring die kan optreden door capaciteitsmechanismen. Desondanks hebben verschillende lidstaten een vorm van capaciteitsmechanisme of werken zij daaraan. Hoe precies ziet de Europese Commissie toe op de vorming van capaciteitsmechanismen? In hoeverre vindt de Europese Commissie dat er momenteel schadelijke effecten optreden? Wat doet de Europese Commissie daaraan? Wat is de aanpak van de Minister in dezen, zo vragen deze leden.

De Europese Commissie vindt dat subsidiesystemen moeten kunnen inspelen op kostprijzdalingen van hernieuwbare energietechnologieën in de markt. Nederland heeft met de Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+)-regeling al een systeem dat daaraan voldoet en dat door de Europese Commissie ook een voorbeeld is genoemd voor andere lidstaten. Weet de Minister in hoeverre de SDE+ kostenefficiënter is dan stimuleringsregimes in andere lidstaten? Zijn daar overzichten van beschikbaar? Is de Minister bezig met het promoten van de systematiek van de SDE+ over de landgrenzen? Zo ja, hoe precies? Zo nee, zou dat een idee zijn, om op die manier bij te dragen aan meer ratio in het Europese energielandschap?

Wat betreft de Europese Commissie moeten consumenten actiever bij de markt worden betrokken door bijvoorbeeld dynamische prijzen mogelijk te maken. Daarbij moeten gereguleerde prijzen worden afgeschaft. Kan de Minister aangeven welke lidstaten op welke manier hun prijzen reguleren? Hoe is de Europese Commissie van plan die regulering af te schaffen? Verder roept de Europese Commissie lidstaten op om *best practices* uit te wisselen op het gebied van vraagzijderespons. Welke Nederlandse *best practices* zal de Minister delen met zijn ambtsgenoten?

Vragen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de stukken ter voorbereiding op de Energieraad. Deze leden hebben enkele vragen en opmerkingen over de agenda.

Deze leden constateren tot hun spijt dat er geen akkoord is bereikt om te komen tot een ambitieuze limiet voor conventionele biobrandstoffen en verdere eisen op het gebied van bijvoorbeeld Indirect Land Use Change (ILUC). De Minister geeft aan dat er gekeken wordt of een compromis bereikt zou kunnen worden. In beginsel kunnen deze leden dit streven

steunen, wel worden ze graag op de hoogte gehouden van de voorde-
ringen op dit terrein.

Deze leden hebben verder kennisgenomen van de EU-Mededeling inzake
overheidsinterventie in de energiemarkt. Zij onderschrijven de noodzaak
om landen beter met elkaar te verbinden en juichen in dat kader de
nieuwe verbindingen met Duitsland toe. Hoe staat het met de verbin-
dingen met België? Deze leden constateren dat de Europese Commissie
het capaciteitsmechanisme als laatste redmiddel ziet. Zij onderschrijven
dit en vinden het positief dat zowel de Europese Commissie als het
kabinet kijken naar oplossingen, zoals vraagsturing en opslag van
piekproductie.

Vragen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben met enige verontwaardiging kennisge-
nomen van de in Brussel ingezette koers. 40 procent CO₂-besparing in
2030 klinkt goed, maar waarom wordt tegelijkertijd de verplichting om te
voldoen aan de normen voor hernieuwbare energie afgezwakt? De leden
van de SP-fractie vernemen graag welke redenering hierachter zit. Wiens
belangen zijn hiermee gediend? De houding van het kabinet is hierin ook
ambivalent. Enerzijds hecht het groot belang aan hernieuwbare bronnen,
anderzijds wil het zo snel mogelijk af van elke vorm van steun hiervoor.
Erkent het kabinet wel dat voor de innovatie en toetreding tot een vrije
markt van deze duurzame technieken de onrendabele top een belem-
mering vormt?

Hoe ziet het kabinet een hernieuwbare techniek met een onrendabele top
in concurrentie de markt op komen zonder dat daarbij een hard
percentage hernieuwbaar wettelijk wordt verplicht? Hoe ziet dit kabinet
die markttoetreding zonder overheidssteun en subsidies?

Het moge duidelijk zijn dat de leden van de SP-fractie de hele grond-
houding van het kabinet als het gaat om liberalisering van de energie-
markt afwijst. De vrije marktwerking heeft tot op heden niet de beloofde
voordelen opgeleverd. Juist in landen waar de overheid zich sterk heeft
ingezet voor de hernieuwbare energie zijn grote stappen gezet. Dat zou
ons kabinet toch ook te denken moeten geven. Waarom is in ons land,
waarin die vrije markt haar goddelijke gang mag gaan, de conventionele
energie nog zo dominant aanwezig in de nieuwbouwplannen afgelopen
jaren? Deze leden ontvangen hier graag een kritische zelfreflectie op van
het kabinet.

De leden van de SP-fractie zien dan ook graag dat het kabinet zijn
standpunt ten aanzien van de gekozen koers van de Europese Commissie
scherp neerzet. Een harde norm voor hernieuwbare energie is nodig. Dan
is 27 procent wel erg magertjes. Dat kan met meer ambitie. Zolang er een
onrendabele top is op kansrijke hernieuwbare technieken, moet daar
subsidie en steun van de overheid naar toe.

De leden van de SP-fractie delen wel de mening dat een aaneengesloten
Europees netwerk voordelen biedt. Slimme netten en eventueel slimme
meters zijn hard nodig om de leveringszekerheid in heel Europa te
garanderen. Deze leden vragen wel waarom het kabinet in eigen land nog
altijd vasthoudt aan splitsing van de netten. Daar is geen enkele
aanleiding toe, nu andere landen daar niet in mee gaan. De leden van de
SP-fractie gaan er dan ook vanuit dat het kabinet hier verder geen punt
van maakt in Brussel en in eigen land de splitsing heroverweegt. Deze
leden ontvangen graag een reactie hierop.

Het kabinet maakt zich nogal zorgen over de capaciteitsmechanismen. De leden van de SP-fractie willen graag weten welke scenario's volgens het kabinet de voorkeur hebben. Daarin zal aandacht moeten zijn voor back-up-vermogen om bij wegvallend vermogen uit hernieuwbare energie de netten stabiel te houden en de levering te garanderen. Op welke wijze worden hier in Europees verband afspraken over gemaakt? Vooral de stabiliteit is immers een lokale of regionale kwestie.

De leden van de SP-fractie vernemen graag in welke richting wordt gedacht als het gaat om dynamische beprijzing. Op 15 mei 2013 is de motie van de leden Paulus Jansen en Leegte (Kamerstuk 31 239, nr. 160) over contractvormen op basis van kwartierprijzen aangenomen. Wordt dit door het kabinet meegenomen in de Europese onderhandelingen?

Vragen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben nog vragen over het klimaat- en energiepakket 2030. Het Commissievoorstel zet in op bindende nationale CO₂-doelstellingen en alleen Europese, niet nationaal bindende doelstellingen voor hernieuwbare energie en energiebesparing. De leden van de CDA-fractie willen de opkomende hernieuwbare energiesector zekerheid bieden en vragen hoe het kabinet daar vorm aan wil geven nu het kabinet geen Europees bepaalde nationale doelstelling wil voor hernieuwbare energie in 2030.

De leden van de CDA-fractie zijn voorstanders van het versterken van het ETS. Deze leden vragen wel of de voorgestelde maatregelen van de Europese Commissie voldoende zijn. Hoe denkt het kabinet het Commissievoorstel te kunnen verbeteren zodat het ETS zal functioneren en op die manier de CO₂-doelstelling voor 2030 gehaald kan worden?

In hoeverre overweegt het kabinet om voorstellen te doen om het huidige surplus van twee miljard euro aan emissierechten uit de markt te halen naast de stabiliteitsreserve die de Europese Commissie voorstelt? Hoe staat het kabinet tegenover het definitief uit de markt halen van surplus CO₂-emissierechten?

Bij de Raad voor Concurrentievermogen van 2 en 3 december 2013 is gesproken over hoge energiekosten, waarmee de industrie binnen de EU wordt geconfronteerd. De leden van de CDA-fractie vragen wat de kern van de discussie was met betrekking tot dit thema en welke conclusies voortkwamen uit deze discussie. Wat is het kabinet voornemens met deze conclusies te gaan doen?

Vragen van de leden van de GroenLinks-fractie

Het verbaast de leden van de GroenLinks-fractie dat het kabinet de EU-Mededeling verwelkomt. Deze leden vragen de Minister of het kabinet en de Europese Commissie zich nog altijd richten op 80 procent tot 95 procent reductie in 2050 ten opzichte van 1995. Denkt de Minister dat dit gerealiseerd kan worden als de doelstelling voor 2030 beperkt blijft tot 40 procent reductie? Hoe ziet de Minister de ontwikkeling van de uitstoot binnen Europa over de komende veertig jaar voor zich? Erkent de Minister dat er momenteel een dusdanig groot overschot is binnen het emissiehandelssysteem dat de daadwerkelijke uitstoot binnen de ETS-sector in 2030 even groot zal zijn als nu? Is de Minister bereid om positieve en negatieve effecten van een bindend doel voor hernieuwbare energie voor Europa en Nederland door de planbureaus te laten onderzoeken? Welke invloed heeft het ontbreken van een doel voor hernieuwbare energie voor de investeringszekerheid? Betekent het feit dat het kabinet een bindend doel voor hernieuwbare energie niet ondersteunt, dat Nederland geen ambitie heeft voor het verder ontwikkelen van het aandeel hernieuwbare

energie na 2023? Zo nee, welk aandeel hernieuwbare energie ziet het kabinet voor zich in 2030 binnen Nederland? Houdt het kabinet wel vast aan de Europese verplichting van 14 procent hernieuwbare energie voor 2020 en de nationale doelstelling van 16 procent voor 2023 of is het kabinet van plan om deze doelstellingen ook ter discussie te stellen? Welke stappen heeft het kabinet gezet om tot een structurele versterking van het Europese emissiehandelssysteem te komen? Op welke termijn denkt het kabinet resultaten te boeken? Deelt het kabinet de mening dat zo min mogelijk grootverbruikers moeten worden uitgezonderd van het ETS? Zo ja, welke stappen zet het kabinet om dit te bewerkstelligen?

Uit de EU-Mededeling concluderen de leden van de GroenLinks-fractie dat de kosten voor elektriciteit voor de industrie in Nederland relatief laag zijn. Zijn de voordelen die grootverbruikers genieten ook meegenomen in de statistieken? Kan de Europese Commissie dit ook in kaart brengen? Deelt het kabinet de mening dat voordelen voor industrie en grootverbruikers binnen de EU moeten worden beperkt om concurrentievervalsing te voorkomen?

Deze leden hebben de volgende vragen over het Essentie voorstel. Waarom gaat de Europese Commissie niet verder in op de overheidsinterventies ten bate van fossiele en nucleaire energie? Deze overstijgen immers de overheidsinterventies ten bate van hernieuwbare energie en hebben aanzienlijke invloed op de doelen ten aanzien van de energievoorziening die de Europese lidstaten hebben gesteld. Is de Minister bereid te vragen of de Europese Commissie hier nader beleid op kan ontwikkelen? Bestaat er binnen de gemeenschappelijke markt geen verplichting om steunprogramma's voor hernieuwbare energie open te stellen voor producenten uit andere lidstaten? Wat is de reden en wat is het doel van de op handen zijnde herziening van de staatssteunregels voor milieu en energie? De Europese Commissie meent dat een technologie-neutrale aanpak belangrijk is. Heeft de Europese Commissie oog voor het verschil in innovatiemogelijkheden tussen de verschillende manieren van hernieuwbare energieopwekking? Waaruit blijkt dit? Op welke wijze maakt Nederland gebruik van de mogelijkheid die de Richtlijn hernieuwbare energie (2009/28/EC) biedt om via flexibele mechanismen de steun voor hernieuwbare energie tussen landen af te stemmen? Welke informatie bevat de regeringsbrief van 24 september 2008 over Groene Stroom (Kamerstuk 31 239, nr. 37) hierover? Hoe wil de Minister hier in de toekomst gebruik van maken? Op welke manier wisselt Nederland *best practices* uit op het terrein van vraagzijderespons?

Wat is de Nederlandse grondhouding ten aanzien van de bevoegdheidsvaststelling, subsidiariteit en proportionaliteit van deze EU-Mededeling en de eventueel daarin aangekondigde concrete wet- en regelgeving? Hoe schat de Minister de financiële gevolgen in, alsmede de gevolgen op het gebied van regeldruk en administratieve lasten? Hoe beoordeelt de Minister het feit dat de bij de EU-Mededeling uitgebrachte richtsnoeren niet-bindend zijn? Ligt het in de rede om bij de Europese Commissie aan te dringen op meer bindende regelgeving, gezien de beperkte afstemming van het energiebeleid en de negatieve gevolgen hiervan voor de gemeenschappelijke markt en de energievoorziening? Ziet de Minister kansen om de regeldruk te verlagen door het invoeren van Europese regels die in plaats komen van de vele verschillende nationale regels op bepaalde delen van het energiebeleid?

Is de Minister van mening dat, als Europese lidstaten kiezen voor een vorm van capaciteitsvergoeding, dit zo veel mogelijk op Europees niveau zou moeten worden vormgegeven? Welke lidstaten pleiten voor een capaciteitsmechanisme? Hoe zou de faciliterende rol van de Europese

Commissie vorm kunnen krijgen in het creëren van een Europese «marktplaats» voor het verhandelen van hernieuwbare energie? Ziet de Minister mogelijkheden om op Europees niveau de grensoverschrijdende netwerkcapaciteit verder te stimuleren, zo vragen de leden van de GroenLinks-fractie.

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Brief regering d.d. 20-12-2013, Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp – Verslag van de Energieraad van 12 december 2013 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 454)

Brief regering d.d. 06-02-2014, Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp -Geannoteerde agenda van de Energieraad op 4 maart 2014, (Kamerstuk 21 501-33, nr. 463)

Brief regering d.d. 13-12-2013, Minister van Buitenlandse Zaken, F.C.G.M. Timmermans – Fiche: Mededeling overheidsinterventie op de elektriciteitsmarkt (Kamerstuk 22 112-1754)

Brief regering d.d. 14-02-2014, Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp – Kabinetsreactie op de mededeling van de Europese Commissie over energieprijzen in Europa (Energy Prices and Costs in Europe), (Zaaknummer 2014Z02901)